

FR Á S Ö G N

af 139. þingi Alþjóðáþingmannasambandsins (IPU) og tengdum fundum í Genf
14.–18. október 2018.

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar IPU sóttu fundinn Áslaug Arna Sigurbjörnsdóttir, formaður, Ágúst Ólafur Ágústsson, varaformaður, og Sigmundur Davíð Gunnlaugsson auk Örnú Gerðar Bang, ritara Íslandsdeildar.

Helstu mál á dagskrá voru ályktun um hlutverk frjálsra og óháðra viðskipta og fjárfestinga við að ná þróunarmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna og hvernig styrkja megi samstarf þjóðþinga varðandi innflytjendur í ljósi innleiðingar samkomulags Sameinuðu þjóðanna um *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*. Jafnframt var almenn umræða um hlutverk þjóðþinga við að stuðla að friði og framþróun á tímum nýsköpunar og tæknivæðingar.

Þá fór fram utandagskrárumræða um baráttuna gegn loftslagsbreytingum og var samþykkt ályktun á grundvelli hennar. Enn fremur var haldinn kvennafundur dagana 14. og 17. október í tengslum við þingið þar sem m.a. var rætt um konur sem flóttamenn með áherslu á réttindi þeirra í móttökulandinu og möguleika á atvinnu og aðlögun og hins vegar umræða um það hvernig verja mætti konur sem flytjast búferlum fyrir mansali og ofbeldi. Um 1.500 þátttakendur sóttu þingið, þar af um 750 þingmenn (248 þingkonur eða 33%) frá 149 ríkjum og 58 þingforsetar. Þá var í fyrsta sinn mæld þátttaka ungra þingmanna (undir 45 ára) og voru þeir 143 eða 19%.

Tólflús-hópurinn, sem er samstarfsvettvangur vestrænna lýðræðisríkja, hittist að venju flesta morgna meðan á þinginu stóð. Á þeim fundum var farið yfir helstu mál þingsins og afstaða sendinefnda samræmd eins og hægt var, auk þess sem valdir voru fulltrúar hópsins í embætti og störf á vegum IPU. Fulltrúar Tólflús-hópsins í framkvæmdastjórn og stýrihópum IPU kynntu helstu niðurstöður síðustu funda stjórnarinnar og fundar stjórnarnefndar.

Sérstök nefnd um mannréttindi þingmanna gegnir veigamiklu hlutverki innan IPU og gefur hún út viðamikla skýrslu fyrir hvert þing. Á grundvelli skýrslunnar samþykkir ráð IPU fjölmargar ályktanir um brot á mannréttindum þingmanna. Nefndin vinnur mikið starf á milli þinga þar sem hún fer yfir mál þingmanna sem mannréttindi hafa verið brotin á, hvort sem um er að ræða fangelsun, hótanir, barsmíðar, mannhvarf eða dauðsfall.

Fjórar tillögur að neyðarályktun voru lagðar fram við upphaf þingsins. Aðeins er hægt að taka fyrir eitt mál utan dagskrár á hverju þingi samkvæmt reglum IPU. Fyrir valinu varð tillaga um baráttuna gegn loftslagsbreytingum sem bar yfirskriftina: Loftslagsbreytingar – göngum ekki of langt. Ályktunin fylgir í kjölfar skýrslu Sameinuðu þjóðanna (UN Intergovernmental Panel) sem kom út í byrjun október um loftslagsbreytingar. Samkvæmt henni krafist aðkallandi og fordæmislausra breytinga á öllum þáttum samfélagsins eigi að takast að takmarka hlýnun jarðar við 1,5 C°.

Í ályktun IPU eru þingmenn hvattir til að beita þjóðarátaki til að berjast gegn loftslagsbreytingum. Jafnframt er kallað eftir aðgerðum aðildarríkjanna við að innleiða Parísarsáttmála Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar sem samþykktur var 2016 og einföldun aðgengis að fjármagni til að berjast gegn hlýnun jarðar. Einnig var lögð áhersla á aukið alþjóðlegt samstarf, ekki síst með lágglendum eyríkjum í Kyrrahafi, svo að mögulegt verði að afstýra verstu afleiðingum loftslagsbreytinga. Líflegar umræður sköpuðust um ályktunina sem endurspegladi kjarna umræðunnar og var samþykkt.

Almenn umræða fór fram um pólitískt, efnahagslegt og félagslegt ástand í heiminum og var sjónum beint að hlutverki þjóðþinga við að stuðla að friði og framþróun á tímum nýsköpunar og tæknivæðingar. Áslaug Arna Sigurbjörnsdóttir tók þátt í umræðunum fyrir hönd Íslandsdeildar. Hún lagði í ræðu sinni áherslu á mikilvægi jafnréttis og menntunar þegar horft væri til framþróunar í tækni- og nýsköpunarmálum. Það væri nauðsynlegt að bæði kynin hefðu jöfn tækifæri á öllum sviðum samfélagsins og ungt fólk, ekki síst ungar konur, væru hvattar til þátttöku

í tækni- og nýsköpunargeiranum. Þá sagði hún nýsköpun og menntun grundvallar þætti í íslensku samfélagi. Þeir, ásamt rannsóknum og tækniþróun, séu lyftistöng fyrir efnahagsvöxt landsins, auki á lífsgæði og gegni lykilhlutverki við að skapa fjölbreyttan atvinnumarkað.

Við lok almennrar umræðu samþykkti þingið yfirlýsingu þar sem helstu áhersluatriði umræðunnar voru dregin saman. Lögð var áhersla á að koma þyrfti í veg fyrir að bilið milli vísinda og stjórnmála héldi áfram að breikka, ekki síst í ljósi þess að stefnumörkun séu í auknu mæli lituð popúlisma og tilfinningum í stað staðreynda og sönnunargagna.

Ennfremur var kynnt skýrsla og niðurstöður viðamikillar rannsóknar IPU og Evrópuráðsþingsins á kynjamismunun, kynbundnu ofbeldi og áreitni gegn konum í þjóðþingum Evrópu kynntar. Niðurstöður rannsóknarinnar voru sláandi þar sem 85% þingkvennanna höfðu upplifað einhverskonar kynbundið andlegt ofbeldi á þjóðþingum. Þá eru þingkonur undir 40 ára líklegri til að verða fyrir áreitni og kvennkyns starfsmenn þinga verða frekar fyrir kynferðislegu ofbeldi en þingkonur. Þá hefur meirihluti þjóðþinga ekki farveg fyrir konur til að tjá sig um ofbeldið. Skýrslan er sú fyrsta í röð svæðisbundinna rannsókna sem IPU stendur fyrir um kynbundið ofbeldi og áreitni gaganvart konum í þjóðþingum heims. Hún byggir á víðtækum viðtölum við 123 konur frá 45 Evrópuríkjum, þar af voru 81 þingkona og 42 starfsmenn þjóðþinga.

Í fastanefndum var fjallað um fyrirfram ákveðin mál. Í 1. nefnd, um frið og alþjóðleg öryggismál, fór fram umræða um afvopnunarmál og tæknivæðingu hergagna. Einnig fór fram umræða um kynferðislegt ofbeldi í friðargæsluverkefnum Sameinuðu þjóðanna. Í 2. nefnd, um sjálfbæra þróun og efnahags- og viðskiptamál, fór fram umræða um hlutverk frjálsra og óháðra viðskipti og fjárfesinga til að ná þróunarmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna með áherslu á að virkja einkageiran við innleiðingu þeirra. Í 3. nefnd, um lýðræði og mannréttindi, var samþykkt ályktun um að styrkja samstarf þjóðþinga í málefnum innflytjenda í ljósi innleiðingar sáttmála, *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration* hjá Sameinuðu þjóðunum.

Þá var kosið um það á þingfundi hvort fara mætti fram umræða um hlutverk þjóðþinga við að binda enda á mismunun á grundvelli kynferðis og kynhneigðar og tryggja virðingu fyrir mannréttindum-LGBTI fólks. Tekið var fram að ekki yrði ályktað um málið heldur færu aðeins fram pallborðsumræður. Heitar umræður höfðu farið fram um það hvort setja mætti efnið á dagskrá nefndar um lýðræði og mannréttindi á vorþingi IPU í mars sl. sem endaði með því að málinu var vísað til þingfundar í atkvæðagreiðslu. Tillagan var felld í atkvæðagreiðslunni með 636 atkvæðum gegn 499. Áslaug Arna Sigurbjörnsdóttir greiddi fyrir hönd Íslandsdeildar atkvæði með tillögnum, ásamt flestum ríkjum Evrópu.

Ráð IPU kom tvisvar saman á þinginu og afgreiddi fjölda mála. Aðildarríki IPU eru nú 178 talsins. Rætt var um fjárhagsáætlun fyrir 2018 og 2019 og var hún samþykkt auk þess sem yfirlit yfir skipulagða fundi var kynnt. Nefnd um mannréttindi þingmanna kynnti skýrslur um brot á mannréttindum 295 þingmanna í 13 löndum og samþykkti ráðið ályktanir á grundvelli þeirra. Þá gaf IPU út handbók fyrir þingmenn um tjáningafrelsið.

Næsta þing IPU verður haldið í Doha, höfuðborg Katar 6.–10. apríl 2019. Frekari upplýsingar má nálgast á nefndasviði og á vefsvæðinu <http://www.ipu.org/>.